

KAPITTEL 1:

Rammer og prinsipper for omstillingen

OPPSUMMERING

Norge skal gjennom en stor omstilling for å bremse klimaendringene og stoppe naturtapet. Denne omstillingen favner bredt og dypt, og den må gjennomføres i en tid med mange kriser.

- En helhetlig klimaomstilling krever kutt i utslipp hjemme og redusert globalt fotavtrykk fra produkter, teknologi og tjenester som vi eksporterer og importerer. Norge må trappe opp innsatsen internasjonalt, særlig når det gjelder klimafinansiering.
- En bred klimaomstilling må ta hensyn til klima, natur og ressursbruk samtidig. Alle ressurser er knappe – utslipp og bruk av knappe ressurser må koste. Grønne avgifter må få virke, og nye CO₂-inntekter bør tilbakeføres til bedrifter og enkeltpersoner.
- De langsiktige målene for klima og natur må ligge til grunn for all politikk – også når Forsvaret skal styrkes.
- Vi må kutte utslipp før de oppstår. Derfor må UFF-prinsippet – *unngå, flytte, forbedre* – inn som et krav i alt statlig utredningsarbeid.
- En kunnskapsbasert klimaomstilling krever at vi satser på forskning. Politikken må legge opp til at Norge kan ha verdensledende forskningsmiljøer innen klima, energi og natur.

Anbefalinger fra Klimaråd 2025

Norge må ta større internasjonalt klimaansvar

- **Være en pådriver for tett og sterkt internasjonalt samarbeid:** Den regelstyrte verdensordenen og multilateralt samarbeid er under sterkt press. Norge må – i alle relevante fora – arbeide for å styrke det internasjonale samarbeidet og avtaleverket på natur-, miljø- og klimafeltet. Bidrag til kunnskapsutvikling er en viktig del av dette.
- **Melde inn mål for økt klimafinansiering:** Med store finansielle ressurser og betydelige inntekter fra eksport av fossil energi, har Norge kapasitet til å bidra mer internasjonalt, og også et særskilt ansvar for å gjøre det. Norge bør derfor inkludere et klimafinansieringsmål som en del av forpliktelsene under Parisavtalen, der pengene skal gå til grønne investeringer i utviklingsland. Denne innsatsen må ikke gå på bekostning av tiltak for utslippskutt i Norge.

Vi må unngå utslipp og tap av natur der vi kan

- **Integrering av UFF-rammeverket i all samfunnsplanlegging:** All offentlig samfunnsplanlegging og store utbyggingsprosjekter må vurderes opp mot UFF-rammeverket. Dette bør innarbeides i alle relevante utrednings- og styringsdokumenter som legger føringer for langsiktig politikk. For å sikre dette må utredningsinstruksen endres slik at UFF-rammeverket blir et obligatorisk verktøy i alt statlig utredningsarbeid, inkludert perspektivmeldingen, konseptvalgutredninger (KVU), kvalitetssikringsordninger (KS1) og offentlige utredninger (NOU). (Se nærmere beskrivelse av UFF-rammeverket på side 16 og Figur 2.)
- **Skadelige subsidier:** Det bør settes ned et ekspertutvalg med mandat til å identifisere offentlige støtteordninger og reguleringer som motvirker klima- og naturmålene, og som bidrar til unødig ressursbruk.

Omstillingen må være kunnskapsbasert

- **Kunnskap for bærekraftig omstilling:** Forskning og kunnskapsproduksjon – i regi av ledende kunnskapsmiljøer er nødvendig for å forstå klimaendringene, for å utvikle ny teknologi, og for å både undersøke og bistå i den store samfunnsmessige omstillingen klimaendringer og klimapolitikk representerer. Denne kunnskapsproduksjonen er avgjørende for at det kan fattes gode beslutninger i politikken, forvaltningen og næringslivet.

Utslipp, energi og natur må koste

- **Høyere og mer forutsigbar CO₂-avgift:** Regjeringen bør senest i forbindelse med statsbudsjettet for 2026 legge frem en videre opptrapping av CO₂-avgiften frem mot 2040. Opptrappingen av CO₂-avgiften må ta utgangspunkt i at Norge har lovfestet et klimamål om 90–95 prosent kutt i utslippene innen 2050.
- **CO₂-prising må få virke:** CO₂-avgift bør dekke all aktivitet som gir utslipp. Praksisen med å svekke effekten av økte CO₂-avgifter gjennom reduksjon av andre avgifter, for eksempel ved å redusere veibruksavgiften, må avvikles.
- **Nye CO₂-inntekter bør tilbakeføres til bedrifter og privatpersoner:** Inntekter fra en økning i CO₂-avgiften utover dagens nivå bør tilbakeføres til bedrifter og privatpersoner på måter som ikke undergraver formålet med avgiftene. Dette kan for eksempel skje i form av en kontantutbetaling til privatpersoner eller støtte til klimatiltak via Enova.
- **Strømforbruk må koste:** Strøm er et knapphetsgode. Når strøm er for billig, risikerer vi overforbruk, sløsing og økt belastning på kraftsystemet. Samtidig rammer høye priser ulikt. Derfor bør støtteordninger innrettes slik at store og små forbrukere eksponeres mot de faktiske prisene som settes i markedet, samtidig som urimelige byrder unngås.
- **Innføring av naturavgift:** Det bør innføres en naturavgift, eller en annen type kompensasjonssystem, som gjør at inngrep i naturen får en pris. Formålet er å unngå eller redusere naturødeleggelser, stimulere til nyttenking innen arealkrevende sektorer og næringer, og finansiere restaurering av natur.
- **Skjerpet 2050-mål:** For at 2050-målet skal fungere som et tydelig styringssignal, bør Stortinget presisere i klimaloven at målet i all hovedsak skal nås med innenlandske utslippskutt, og at de resterende 5-10 prosentene dekkes inn gjennom permanent karbonfjerning og/eller sikker fleksibilitet (fortrinnsvis gjennom EU-systemet) slik at man når netto-null utslipp av klimagasser i 2050.

KAPITTEL 2:

Styring og organisering av norsk klimapolitikk

OPPSUMMERING

For å lykkes med klimaomstillingen trengs tydeligere retning, bedre samordning og klar ansvarsforståelse. Et sterkere styringssystem kan bidra til dette.

- Norge må presisere i klimaloven hvordan 2050-målet skal nås, og samtidig melde inn nytt og ambisiøst klimamål for 2035. Dette må gi en tydelig marsjordre om utslippskutt i Norge, men også fremme internasjonalt samarbeid og kvotehandel. Mål for utslipp og opptak fra skog- og arealbruk bør meldes inn som separate mål.
- Klimasamarbeidet med EU er viktig og må videreføres etter 2030. Av hensyn til forutsigbarheten bør dette avklares raskt.
- Vi må forbedre og forsterke styringen av norsk klimapolitikk. Grønn bok må fokusere mer på tiltak som skal gjennomføres – av hvilket departement og når. Den må også rapportere om fremdrift innen fornybar energiproduksjon og energieffektivisering. Grønn bok bør hver høst legges frem som en egen sak for Stortinget, med et uavhengig klimaråd som gir faglige vurderinger og anbefalinger i forkant. Karbonbudsjetter bør vurderes som del av styringssystemet.
- CO₂-avgiften må trappes videre opp mot 2040. I tillegg må Finansdepartementet oppjustere CO₂-prisen som brukes i samfunnsøkonomiske analyser. Dagens nivå er for lavt, og harmonerer verken med EU eller Den europeiske investeringsbanken (EIB).

Anbefalinger fra Klimaråd 2025

Nytt ambisiøst klimamål for 2035

Når Norge skal vedta et nytt klimamål for 2035 bør vi forplikte oss til et ambisiøst utslippsmål som vi kan nå i samarbeid med EU og ved bruk av kvoter og fleksible mekanismer som supplement til utslippskutt i Norge. I tillegg bør vi sette et eget mål for utslippskutt innen Norges grenser, som også omfatter utslipp i kvotepiktig sektor. Også det nasjonale målet må meldes inn til FN, slik at det forplikter til tilstrekkelig klimaomstilling hjemme.

Skjerpet 2050-mål

For at 2050-målet skal fungere som et tydelig styringssignal, bør Stortinget presisere i klimaloven at målet i all hovedsak skal nås gjennom innenlandske utslippskutt. De resterende 5–10 prosentene bør dekkes gjennom permanent karbonfjerning og/eller sikker fleksibilitet – fortrinnsvis gjennom EU-systemet – slik at vi når netto nullutslipp av klimagasser i 2050.

Videreføring av klimasamarbeidet med EU

Norge bør forlenge det brede klimasamarbeidet med EU forbi 2030. Det må skje raske avklaringer om dette, samtidig som etterslepet i EØS-avtalen tas ned. Også direktiver i «ytterkant» av EØS-avtalen bør tas inn i norsk rett. Dette inkluderer regelverk knyttet til arealbruk og natur.

Forbedring av Grønn bok

Grønn bok bør i større grad fokusere på hvilke tiltak som skal gjennomføres når og av hvilke departement. Grønn bok bør også se klima- og naturhensyn og energiomstilling i sammenheng, og rapportere om både fremdrift og tiltak innen fornybar energiproduksjon og energieffektivisering.

Behandling av Grønn bok i Stortinget

Grønn bok bør legges frem som en egen sak i Stortinget og ikke bare som et vedlegg til statsbudsjettet. På den måten kan man sørge for en årlig debatt om regjeringens oppfølging av klimamålene.

Karbonbudsjett

Et nasjonalt karbonbudsjett som knyttes til det lovfestede klimamålet i 2050 kan være et egnet virkemiddel for å gi sterkere styringssignaler. Budsjettet må skille mellom utslipp i Norge og våre Paris-forpliktelser. Om – og i så fall hvordan – et system med karbonbudsjett bør innføres, må vurderes nærmere i etterkant av utredningen Miljødirektoratet nå gjør.

Klimaoppdrag i alle departement og etater

Alle departement må ha ansvar for konkrete klimaomstillingsoppdrag, og alle underliggende etater bør gjennom tildelingsbrev forpliktes til å bidra til omstillingen av Norge til et lavutslippssamfunn i 2050.

Et uavhengig klimaråd

Det bør opprettes et uavhengig klimaråd som gir råd om innretningen av klimapolitikken og som samtidig er offisiell «vaktbikkje». En gang i året bør klimarådet gi ut en rapport som vurderer regjeringens klimainnsats, ser denne i sammenheng med relevante natur og energispørsmål, og gir anbefalinger om veien videre. Tidspunktet for den årlige rapporten bør tilpasses når Stortinget skal behandle Grønn bok. Klimarådet skal operere uavhengig av regjeringen og fagorganer som Miljødirektoratet.

KAPITTEL 3:

Utslippskutt i Norge

OPPSUMMERING

Klimaomstillingen er i gang, men utslippskuttene går for sakte. Det trengs sterkere gjennomføringskraft i klimapolitikken.

- Norge har et betydelig etterslep i klimapolitikken. Mange virkningsfulle tiltak er godt kjent, men beslutningene kommer for sent. Dette etterslepet må lukkes raskt dersom klimamålene skal nås.
- En videre opptrapping av CO₂-avgiften mot 2040 er avgjørende, men ikke tilstrekkelig. Det trengs kraftfulle, sektorspesifikke tiltak i tillegg.
- For industrien og avfallsforbrenningsanlegg haster det mest med å få på plass en finansieringsløsning for realisering av CCS-prosjekter.
- I transportsektoren må det gjøres endringer i avgiftspolitikken, slik at avgiftene faktisk bidrar til raskere omstilling. Miljødirektoratets forslag for å unngå transportutslipp må følges opp, og det bør vedtas en samlet tiltakspakke for sjøfarten. Store transportprosjekter bør «klimavaskes» mot nye klimamål.
- I petroleumssektoren er elektrifisering hovedtiltaket, men fremover kan ikke oljeselskaperne forvente kraft fra land. Leteaktivitet må begrenses til allerede åpne områder, tett på eksisterende infrastruktur.
- I landbruket er det viktig å få til en raskere omlegging til et mindre kjøttbasert kosthold. Klimaavtalen med jordbruket bør reforhandles om neste gjennomgang ikke viser tydelig nedgang i utslippene.

Anbefalinger fra Klimaråd 2025

Generelt

- **Aksjon for å redusere etterslepet i klimapolitikken:** Det er de siste årene utredet en rekke virkemidler og tiltak som vil hjelpe Norge i omstillingen mot lavutslipp innen 2050, både fra Miljødirektoratet og Klimautvalget 2050. Myndighetene bruker for lang tid på å vurdere og konkludere. Å redusere etterslepet må i 2025 derfor være en prioritet for regjeringen. Den langsiktige løsningen på dette problemet er et bedre klimastyringssystem.
- **Underliggende klimatiltak:** Det er en rekke tiltak som må på plass for at Norge skal klare å redusere utslippene med 90–95 prosent innen 2050. Disse har betydning for alle sektorer og inkluderer:
 - Videre økning av CO₂-avgiften frem til 2040 og et system for videre opptrapping.
 - Sikre nok fornybar energi slik at prosjekter ikke stoppes av kraftmangel.
 - Sørge for at viktige EU-direktiver på klima-, natur- og energifeltet tas inn i norsk rett, slik at regelverket i Norge ikke er svakere enn i EU.
 - Forsterket satsing på forskning og utvikling, inkludert forskning på umodne, men nødvendige teknologier som permanent karbonfjerning.
- **Klimahensyn må alltid vurderes – også når Forsvaret skal bygges ut:** Satsingen på Forsvaret må spille på lag med klimapolitikken. Hensyn til utslipp, natur- og ressursbruk må innlemmes i alle investeringsbeslutninger, blant annet gjennom krav om fossilfri drift der det er mulig, energieffektivisering i eksisterende bygg, og vurdering av klima- og naturfotavtrykk ved anskaffelser av materiell og infrastruktur.

Olje og gass

- **Elektrifisering av sokkelen – men ikke med kraft fra land:** Hovedregelen for videre elektrifisering av sokkelen kan ikke være at det skjer med kraft fra land. Alternative løsninger kan for eksempel være havvind eller karbonfangst og -lagring. Selskapene må selv dekke eventuelle merkostnader.
- **Klimatilpasset letepolitikk:** Leting etter nye petroleumsressurser bør begrenses til områder som allerede er åpnet og ligger i umiddelbar nærhet til eksisterende infrastruktur. Politiske ønsker om å åpne nye leteområder i Barentshavet, og utbygging av ny gassinfrastruktur i Barentshavet og sørover til Aasta Hanstehen-feltet, bør derfor avvises.
- **Produksjonsavgift for olje:** Det bør innføres en produksjonsavgift for olje. Dette vil gi noe lavere norsk oljeproduksjon og dermed lavere forbrenningsutslipp. Økte avgiftsinntekter bør brukes til å styrke internasjonal klimafinansiering.
- **Forbud mot nye store punktutslipp:** Etablering av nye store utslippskilder bør forbys, enten det handler om petroleumsaktivitet eller annen industri. Unntak kan tenkes dersom særlig viktige samfunnshensyn tilsier det, og slike saker bør i så fall behandles særskilt i Stortinget.

Industri

- **CCS-pakke for industrien:** Det må snarest etableres en støtteordning for CCS i industrien, inkludert avfallsforbrenningsanlegg. Vår anbefaling er et auksjonssystem som involverer et differansekontraktregime som kobles mot kvoteprisen, slik at utbetalingene for staten blir mindre jo høyere kvoteprisen er.
- **Plan for store punktutslipp:** Mongstad er Norges største utslippskilde. Gitt overkapasitet i raffineri-markedet i Europa er det ikke gitt at Mongstad-raffineriet har en fremtid. Nedleggelse kan være et mer kostnadseffektivt alternativ til dyre klimatiltak. Regjeringen bør gi eieren Equinor et år på å legge frem en konkret klimaplan for hvordan og når utslippene fra Mongstad skal fjernes, eller om det er mer hensiktsmessig å stenge ned raffineriet. Krav om å fremlegge klimaplaner bør også stilles eiere av andre store punktutslipp.

Transport

- **Handlingsplan for å unngå og flytte aktivitet for å kutte utslipp i transporten:** Regjeringen bør igangsette en handlingsplan for å unngå og flytte aktivitet for å kutte utslipp i transportsektoren, særlig i og rundt de største byene. Miljødirektoratet har laget en tiltaksliste som kan være startpunktet for dette arbeidet. Den inkluderer kollektivtrafikk, sykkel og gange. Også arealpolitikken er viktig for å unngå transportutslipp, likeledes tiltak som reduserer behovet for varetransport. Målet om å unngå og flytte utslipp i transportsektoren bør også gjenspeiles i regjeringens tildelingsbrev til relevante etater.
- **Ny klimavurdering av prosjektene i NTP:** Modell- og beslutningsverktøyene som benyttes i arbeidet med Nasjonal transportplan (NTP) har ikke som mål at prosjektene i NTP skal bidra til at Norge når klimamålene. 40 nye, store prosjekter i siste NTP vil gi over 2,3 millioner tonn i direkte klimagassutslipp, ifølge Miljødirektoratet.⁶¹ Regjeringen bør legge frem en sak for Stortinget der de største prosjektene vurderes på nytt i lys av Norges nye klimaforpliktelser. Målet må være å ta ned utslippene mest mulig.
- **Raskere overgang til utslippsfri veitransport:** Regjeringen må gjennom avgifter og støtteordninger sørge for å øke farten i overgangen til utslippsfrie kjøretøy. Det vil blant annet si å heve veibruksavgiften, slik at CO₂-avgiften får full effekt på diesel- og bensinprisen. I tillegg bør engangsbilavgift på fossile varebiler bli lik som på fossile personbiler. Samtidig kan moms på elbiler gradvis innføres. Myndighetenes arbeid med å erstatte bompenger med veiprising bør tas opp igjen.
- **Tiltakspakke for grønn skipsfart:** Skipsfarten trenger en bred tiltakspakke for å øke omstillingstakten. Pakken bør blant annet inneholde nullutslippskrav til offshorefartøy fra og med 2030, krav om nullutslipp for alle nye hurtigbåt- og fergeanbud, og økonomisk støtte til kommuner/fylker som får økte investeringskostnader. Planen bør også inkludere krav om nullutslipp for neste anbudsrunde for Kystruten (Bergen–Kirkenes) og målrettede virkemidler for å få opp tilbud og etterspørsel etter grønt drivstoff (som ammoniakk og metanol) for tyngre fartøystyper. Regjeringen bør også vurdere egne virkemidler rettet mot havfiskeflåten.

Jordbruk

- **Redusert kjøttforbruk:** Å redusere kjøttkonsumet i tråd med kostholdsradene bidrar til store kutt i utslippene. Dette krever tiltak rettet mot forbruker (f.eks. økt avgift på kjøtt og redusert avgift på fisk og grønt), men også tiltak på tilbudssiden. Jordbruksoppkjøret bør støtte opp om endret landbrukspolitik som bidrar til utslippskutt i produksjonen, samtidig som målene om et variert jordbruk over hele landet blir ivaretatt.
- **Ny klimaavtale med jordbruket:** Klimaavtalen mellom jordbruket og staten bør reforhandles hvis den ikke innen neste gjennomgang (2026) gir synlige resultater for å nå klimamålet for sektoren innen 2030.

KAPITTEL 4:

Energiomstilling i Norge

OPPSUMMERING

Norge bruker mye energi, og nesten halvparten av forbruket er fortsatt fossilt. Svaret er å effektivisere energibruken, men vi må også bygge ut mer fornybar energi. Det må skje uten store tap av natur.

- Utslippsfri strøm er en avgjørende innsatsfaktor i klimaomstillingen. Likevel har kraftutbyggingen nærmest stoppet opp, nettilkobling kan ta opptil 15 år, og energieffektiviseringsmålene er langt unna å nås. Derfor må tempoet opp.
- For å få fart på kraftutbyggingen må fylkene få et koordinerende ansvar for regionale planer for ny fornybarproduksjon. Kommunene skal stå for planarbeidet, med klare krav til naturhensyn. Planene må være klare innen utgangen av 2026, og staten må dekke kostnadene som fylkene og kommune har med dette arbeidet.
- Staten må legge frem en tiltakspakke for både ny kraftproduksjon og energieffektivisering, inkludert lokale prosjekter på grå arealer. Moderate subsidier kan være nødvendig.
- Økt krafthandel er positivt – og nødvendig for å få til en ressurseffektiv og fleksibel klimaomstilling.
- Forslag til Norgespris bør erstattes med en ordning der statens inntekter fra høye strømpriser tilbakeføres direkte til befolkningen som en flat utbetaling. Det gir bedre fordelingsprofil og bevarer insentivene til strømsparing.

Anbefalinger

Omstart for kraftutbygging

Regjeringen må gi fylkene koordinerende ansvar for, innen utgangen av 2026, å identifisere arealer som egner seg for ny fornybar energiproduksjon. Arbeidet må gjøres av kommunene, og nett- og kraftutbygging må ses i sammenheng. Miljømyndighetene må involveres, og naturhensyn ivaretas. Staten bør dekke kostnadene fylkene og kommunene har ved å utvikle slike planer.

Kommunal kraftpakke

Staten bør snarest se på nye virkemidler for å få opp investeringene i ny kraftproduksjon. For større vindkraftprosjekter kan et grep være å se på tidspunktet for når vertskommunene får inntekter fra vindkraftverkene. For andre kraftprosjekter, for eksempel vind- eller mindre solkraftprosjekter på grå arealer, vil en form for moderat økonomisk støtte trolig være nødvendig for at investeringene skal realiseres. Her kan differansekontrakter kombinert med auksjoner være en modell.

Mer krafthandel

For å sikre effektiv utnyttelse av energiresurser, støtte den grønne omstillingen og øke norsk forsyningsikkerhet, bør Norge legge til rette for økt handel med kraft over landegrensene. Krafthandel må sees som en sentral del av strategien sammen med energieffektivisering og mer fornybar energi.

Samarbeid med naboland

Regjeringen bør gå i direkte dialog med våre nærmeste naboland om samarbeid om kraftutbyggingsprosjekter. Eksempler på slikt samarbeid kan være utbygging av havvind i samarbeid med Danmark eller Storbritannia. Nye mellomlandsforbindelser bør være en naturlig del av nabopraten.

Bedre alternativ enn Norgespris

En ny ordning for permanent strømstøtte bør bygge på en modell med lik utbetaling uavhengig av forbruk, fremfor fast pris som skåner forbrukerne for det strømmen faktisk koster (Norgespris).

Solenergi og energieffektivisering

Staten bør gjennom Enova sette i gang en storstilt kampanje rettet mot norske husholdninger for strømsparing og lokal energiproduksjon. Målet med kampanjen er å nå vedtatte mål om at Norge innen 2030 skal ha redusert strømforbruket i bygg med 10 TWh sammenlignet med 2015, og at solkraftproduksjonen øker til 8 TWh.

Utvikling av havvind

Det er viktig at myndighetene ikke stopper satsingen på havvind. Særlig innen flytende havvind bør Norge ha som mål å være en pådriver for teknologiutvikling slik at flytende havvind etter hvert kan bli lønnsomt uten støtte.

Faktabasert debatt om kjernekraft

Når kjernekraftutvalget leverer sin innstilling, må myndighetene legge opp til en faktabasert debatt der kjernekraft vurderes på linje med alle andre kraftalternativer.

KAPITTEL 5:

Kampen om arealene

OPPSUMMERING

Naturen er nøkkelen til å sikre biologisk mangfold, velfungerende økosystemer, og tilgang på naturgoder. Samtidig tar den opp og lagrer store mengder karbon. Likevel bygger vi ned og forringer natur i stort tempo.

- Klimakrisen og naturkrisen er uløselig knyttet sammen og forsterker hverandre. Norge bør melde inn et separat klimamål til FN for stans av naturtap og økt karbonlagring.
- Det absolutt viktigste når det skal utvikles en skjerpet klimapolitikk for skog- og arealsektoren, er å fremme en politikk som styrker den langsiktige karbonlagringen. Det betyr at vi må ta vare på karbonrik natur og fremme naturrestaurering.
- Mest mulig naturskog bør få stå i fred. Norge bør, i likhet med EU, forby at naturskog forringes. Norge bør implementere relevant EU-lovgivning når det gjelder skog- og arealbruk.
- Store naturverdier går tapt og store klimagassutslipp skjer ved store infrastrukturprosjekter som veibygging. Store utslipp kan unngås ved å redusere byggingen i omfang, og være mer restriktiv og nøye når det bygges nytt.
- Tre nødvendige grep for tydeligere styringssignaler: innføre arealnøytralitet som prinsipp for samfunnsutviklingen, etablere naturavgift og stille krav om naturrestaurering.

Anbefalinger

Separat mål for stans av naturtap og økt karbonlagring

Norge bør lovfeste separate klimamål for økt opptak og for mindre nedbygging som del av vår forpliktelse under Parisavtalen. Egne klimamål for skog- og arealbrukssektoren kan bidra til å koble klimapolitikken med internasjonale forpliktelser for bevaring av natur og biologisk mangfold. Det trengs en helhetlig nasjonal arealpolitikk, både på land, i kystsonen og til havs.

Arealnøytralitet

Arealnøytralitet bør fastsettes som overordnet prinsipp for samfunnsutviklingen, med tydelige styringssignaler om dette på alle forvaltningsnivåer, og for alle samfunnsaktører. Rammene og standardiserte system for naturregnskap på lokalt nivå må raskt på plass for å gjennomføre mål om arealnøytralitet.

Innføring av naturavgift

Det bør innføres en naturavgift, eller en annen type kompensasjonssystem, som gjør at inngrep i naturen får en pris. Formålet er å unngå eller redusere naturødeleggelser, stimulere til nytenking innen arealkrevende sektorer og næringer, og finansiere restaurering av natur.

Restaureringskrav for naturinngrep

Alle aktører som forringer eller ødelegger natur, må pålegges krav om tilbakeføring av naturverdier.

Restaureringskravene må kvantifiseres i kvalitet og kvantitet av den aktuelle naturen lokalt til inngrepet. Dersom det er kostnader og arbeid som kommer av slike krav, vil dette gi større insentiv til å unngå og flytte i første omgang. Det er per i dag ikke strenge krav til å restaurere naturskade til natur av kvalitet tilsvarende de opprinnelige verdiene.

Forbud mot nedbygging av myr

Forbudet mot nedbygging av myr, som regjeringen jobber med må utformes strengt, slik at det ikke åpner for mange unntak eller vide dispensasjonsmuligheter.

Grå areal

Nasjonale myndigheter bør initiere en kartlegging av større grå areal som kan gjenbrukes til for eksempel industri- eller energiformål eller som kan tilbakeføres til naturen.

Ny skogpolitikk

Virkemidlene i skogpolitikken bør innrettes slik at den stående skogen lagrer mest mulig CO₂. Det innebærer blant annet lengre omløpstid, slik at skogen er eldre når den hogges, og dermed har lagret mer karbon. Fjerning av miljøskadelige støtteordninger og frivillig skogvern er egnede virkemidler.

Bedre datatilgang

Norge har investert millioner i naturdata og forskning. Det finnes mange gode naturdatakilder, men generelt er disse fragmenterte og vanskelig tilgjengelige, til tross for stor etterspørsel etter slike data. Det trengs en felles og tilgjengelig infrastruktur, som er tilpasset lokale behov. Det vil bedre tilgangen på data – og legge til rette for bedre beslutninger. Det bør også utvikles felles metoder og modeller, for eksempel scenarier der natur- og klimadata sees i sammenheng.